

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ»**
КАФЕДРА філософії
(повна назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи
Р. Б. Папірник

_____ 20 19 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія політичної думки

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
	(шифр і назва спеціальності)
освітньо-професійна програма	«Фінанси і кредит»
	(назва освітньої програми)
освітній ступінь	бакалавр
	(назва освітнього ступеня)
форма навчання	денна
	(денна, заочна, вечірня)
розробник	Білополий Віктор Васильович
	(прізвище, ім'я, по батькові)

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Історія політичної думки» висвітлює весь спадок знань про суспільство за декількатисячолітній період, які включають у себе різноманітні ідеї, погляди, теорії, вчення, доктрини, які повпливали на формування політичної ідеоогії та світогляду в конкретні періоди світової історії. Ці знання не втратили своєї важливості і до сьогодні і для студентів економічного фаху будуть мати певний інтерес.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Години	Кредити	Семестр	
			V	
Всього годин за навчальним планом, з них:	90	3	90	
Аудиторні заняття, у т.ч:	30	1	30	
лекції	30		30	
лабораторні роботи	-		-	
практичні заняття	-		-	
Самостійна робота, у т.ч:	60	2	60	
підготовка до аудиторних занять	5		5	
підготовка до контрольних заходів	15		15	
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	30		30	
написання і захист рефератів	10		10	
підготовка до екзамену	-		-	
Форма підсумкового контролю			залік	

3. СТИСЛИЙ ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни «Історія політичної думки» є засвоєння уявлень про історію розвитку знань про політику, зрозуміти закономірності процесу суспільної еволюції та відображення її у поглядах та теоріях мислителів різних епох, застосовувати отриману інформацію у аналізі сучасних політичних подій.

Завдання дисципліни «Історія політичної думки» є:

- ознайомлення та застосування студентами основних понять та термінів історії політичної думки на рівні їх відтворення, тлумачення та застосування;
- ознайомлення та застосування студентами філософсько-політичних ідей епохи Середньовіччя, Реформації, Відродження, Просвітництва;
- надати студентам допомогу у розумінні сучасних доктрин в західній політичній науці;
- формування вмінь та амплітуду політичних концепцій світової та вітчизняної науки та вироблення навичок проводити порівняння концепцій і робити висновки для сучасності.

Пререквізити дисципліни: «Історія і культура України»

Постреквізити дисципліни: «Філософія», «Історія економічних вчень», «Правознавство».

Компетентності :

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК6. Здатність самостійного проведення досліджень на відповідному рівні
- ЗК7. Здатність отримувати сучасні знання з фаху та суміжних сфер.
- ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК9. Здатність до самоаналізу.
- ЗК11. Вміння співпрацювати з представниками інших галузей знань.
- ЗК12 Вміння працювати самостійно.
- ЗК14. Вміння дотримуватися моральних, культурних, правових та наукових цінностей суспільства.

Заплановані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

РН 22. Розуміти цінності демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини в Україні.

РН 18. Проявляти креативність та критичне мислення в професійній діяльності.

Методи навчання: словесні (пояснення, бесіда, діалог) і наочні (ілюстрація, демонстрація), метод проблемного викладу.

Форми навчання: групові, колективні.

4. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
Змістовий модуль 1. Етапи розвитку політичної думки					
1. Предмет курсу «Історія політичної думки». Політична думка Стародавнього світу	6	2	-	-	4
2. Політична думка Середніх віків	5	2	-	-	3
3. Розвиток політичних ідей в епоху	6	2	-	-	4

Відродження					
4. Політичні ідеї мислителів Нового часу	9	4	-	-	5
5. Соціально-утопічний напрям політичної думки	6	2	-	-	4
6. Ліберальні та консервативні концепції політики	6	2	-	-	4
7. Формування та розвиток марксистської політичної думки	6	2	-	-	4
8. Соціал-демократична політична думка	6	2	-	-	4
9. Розвиток російської політичної думки(XVIII-XIX ст.)	6	2	-	-	4
10. Основні напрямки політичної думки на Заході у XX столітті	9	4	-	-	5
11. Зародження і розвиток політичної думки в Україні	9	4	-	-	5
12.Політичні доктрини та політична ідеологія сучасності	6	2			4
Написання та захист реферату	10				10
Разом за змістовим модулем 1	90	30	-	-	60
Усього годин	90	30	-	-	60

5. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

№ зання ття	Тема занять	Кількість годин
1	<i>Політична думка Стародавнього світу.</i> Передумови появи знань про політику. Погляди на владу, державу в країнах Стародавнього сходу. Релігійно-міфологічні засади ранніх деспотій. Філософсько-політичні здобутки давньогрецьких авторів. Поліс та антична демократія в творах Платона та Аристотеля. «Політика- як мистецтво управління». Реалістичні сприйняття та теоретичні узагальнення знань про суспільство. Розвиток античної політико-правової традиції у Стародавнього Риму.	2
2	<i>Політична думка Середніх віків.</i> Богословське трактування- як особливість політичної думки середньовіччя. Християнство-державна релігія, його роль в суспільному житті тогочасної Європи. Християнсько-політичні теорії:: Аврелій Августин, його філософсько-теологічний спадок. Держава як частина універсального божественного порядку в творчості: Фоми Аквінського. Фундатор католицизму, авторитет у сфері філософського права так і в політичній науці.	2
3	<i>Розвиток політичних ідей в епоху Відродження.</i> Занепад феодалізму та зародження нових буржуазних відносин, формування світського світогляду, гуманізму, демократизму, антропоцентризму. Нікколо Макіавеллі- деморалізація політики та абсолютизація держави, реалій, прагматик, засновник політичної науки. Реформація та подолання засилля церкви в політиці, зміни взаємовідносин церкви та держави. Мартін Лютер. Томас Мюнцер, Жан Кальвін. Ідеологія французького реформаторства- Жан Боден. Звільнення політичної думки із рамок філософії та теології.	2

4 5	<u>Політичні ідеї мислителі Нового часу.</u> Філософські та соціально-політичні концепції Просвітництва. Англійські Просвітники- Томас Гоббс та Джон Локк. Теорія суспільного договору та природного права, концепція правової держави. Французькі просвітники та раціоналістичне тлумачення політики. Шарль Луї Монтеск'є, Жан-Жак Руссо. Проблеми держави, демократії, політичної рівності, прав та свобод особистості в теорії та практиці американських просвітників- Т. Джефферсон, Д. Медісон, О. Гамільтон.	4
6	<u>Соціально-утопічний напрям політичної думки.</u> Політичні утопічного комунізму. Релігійні та світські течії політичної утопічної думки. Ідеї утопічного соціалізму в поглядах і творах Т. Мора, Т. Кампанелі. Утопічний соціалізм французьких мислителів: Ж. Мельє, Мореллі, Г. Маблі, Г. Бабеф. Політична думка критичного утопічного соціалізму: А. Сен-Сімон, Ш. Фур'є, Р. Оуен.	2
7	<u>Ліберальні та консервативні концепції політики.</u> Європа у XIX- поч. XX століття- основні тенденції розвитку. Джерела та шляхи розвитку консерватизму та буржуазного лібералізму. Теорії і практики консерватизму: Є. Берк, шотландська школа. Ідейно-політичні основи американського консерватизму. Історична школа права- німецький консерватизм. Консерватизм у Франції- Жосеф де Местр.	2
8	<u>Формування та розвиток марксистської політичної думки.</u> Послідовники марксизму. Соціально- економічні та ідейні умови появи марксизму. К. Маркс та Ф. Енгельс про суспільний розвиток та політичні проблеми переходу від капіталізму до соціалізму. Матеріалістичне розуміння історії та «історична місія пролетаріату». Суспільно-економічна формація, пролетарська соціалістична революція. Ліквідація буржуазії як класу та встановлення диктатури пролетаріату. Роль політичної організації- партії комуністів. Політичні ідеї марксизму в Західній Європі у XX столітті. Ленінізм. Криза та критика марксизму.	2
9	<u>Соціал-демократична політична думка.</u> Базові положення і цінності демократичного соціалізму. Едуард Бернштейн. Критика марксизму. Соціалізм через демократію, свободу, справедливість, рівність, солідарність. Еволюція політичних поглядів західної соціал-демократії в другій половині XX століття. Соціал-демократія в сучасному світі. Соціал-демократична думка в Україні.	2
10	<u>Розвиток російської політичної думки(XVIII-XIX ст.).</u> Політична думка часів абсолютизму. Політичні погляди Олександра Радищева та декабристів. Політична творчість російських демократів- Д. Писарєв, О. Герцен, В. Белінський, М. Добролюбов, М. Чернишевський. Політичне кредо слов'янофілів і західників. Російський політичний лібералізм- Б. Чичерін, В. Соловйов, Л. Петражицький, П. Новгородцев, Б. Кистяковський.	2
11 12	<u>Основні напрямки політичної думки на Заході у XX столітті.</u> Теорія еліт та соціал-дарвіністські концепції суспільного розвитку(В. Парето, Г. Моска, Т. Карлейн, Г. Спенсер, Л. Гумплович). «Плебїсцитарна теорія демократії» М. Вебера. Модель плєбісцетарної республіки. Класифікація партій на патронажні та ідеологічні. Теорії плєуралістичної демократії: Д. Белл, М. Дюверже, Р. Даль, Р. Дарендорф, Р. Арон. Політичні ідеї неоконсерватизму. Доктрина технократії та конвергенції: О. Тоффлер, Ж. Фурастьє, З. Бжезинський. Політична філософія екзистенціалізму й лівого радикалізму: К. Ясперс, М. Хайдеггер, Жан-Поль Сартр, А. Камю, Е. Фромм, Г. Маркузе, Ю. Хабермас.	4

13 14	<u>Зародження і розвиток політичної думки в Україні.</u> Черета політичних ідей Київської Русі. Політичні ідеї мислителів Київської Русі. Розвиток суспільно-політичної думки XVI-XVIII століття(козацько-гетьманський період). Києво-Могилянська академія. Суспільно-політичне життя козацтва. Конституція 1710р., Пилип Орлик. Кирило-Мефодіївське братство та його ідеї. Проблеми державності, демократії та політичних відносин в суспільно-політичній думці другої половини XIX- поч. XX ст.: М. Драгоманов, І. Франко, Леся Українка. Політична та історична концепції М. Грушевського. Політичні ідеї в Україні у XX ст. М. Міхновський, В. Липинський, Д. Донцов, В. Винниченко, М. Хвильовий.	4
15	<u>Політичні доктрини та політична ідеологія сучасності.</u> Неоконсерватизм, неолібералізм, тоталітарні доктрини, комунізм, фашизм, нацизм, сіонізм, анархізм. Ідеологія нових соціальних рухів: фемінізм, екологізм, антиглобалізм.	2

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Згідно з навчальним планом практичні заняття не передбачені.

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Згідно з навчальним планом лабораторні заняття не передбачені.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ п/п	Вид роботи / Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка до аудиторних занять	5
2	Підготовка до контрольних заходів	15
3	Виконання та захист реферату	10
Опрацювання розділів, які не викладаються на лекціях		
4	1. <u>Предмет курсу «Історія політичної думки».</u> <u>Політична думка стародавнього світу.</u> Платон та Аристотель про політику та державу. 2. <u>Політична думка Середніх віків.</u> Християнсько-філософські ортодоксії, Августин «Сповідь», «Град божий». 3. <u>Розвиток політичних ідей в епоху Відродження.</u> Формування світського світогляду. Деморалізація політики – Нікколо Макіавеллі: «Історія Флоренції», «Володарь», Мартін Лютер – 95 тез – взаємовідносини церкви і держави, критика католицтва. 4. <u>Політичні ідеї мислителів нового часу.</u> Філософські та соціально-політичні концепції. Т. Гоббс – «Левіафан», література епохи Просвітництва – Вольтер, Гольбах, Руссо; художня – Дефо, Свіфт, Гете, Шиллер. 5. <u>Соціально-утопічний напрям політичної думки.</u> Утопічні соціальні ідеали в теоріях суспільного розвитку. Утопічний соціалізм. «Утопія...» Томаса Мара та «Місто сонця» Томазо Кампанелі. Шляхи перебудови існуючого суспільства в «Заповіті» Жана Мельє, у діяльності «Змови рівних» Бабефа. Маблі про права та обов'язки громадянина. Утопії XIX століття: Сен-Симон, Ш. Фур'є, Р. Оуен та Моделі майбутнього. 6. <u>Ліберальні та консервативні концепції політики.</u> Основні шляхи	2 2 2 2 2 2

	розвитку буржуазної політичної думки. Класики лібералізму І. Кант, Г. Гегель(твори), І. Бентам, Б. Констан, О. Конт, Дж. С. Мігель. Едмунд Берк- засновник класичного консерватизму- «Роздуми про революцію у Франції». Жосеф де Местр і його «Роздуми про Францію»- критика революції. Американський консерватизм.	
	7. <u>Формування та розвиток марксистської політичної думки.</u> К. Маркс та Ф. Енгельс про суспільний розвиток та політичні проблеми переходу від капіталізму до соціалізму: «Маніфест комуністичної партії», «Принципи комунізму», « До критики політичної економії», « Критики Готської програми», «Капітал», «Вісімнадцяте Брюмера Луї Бонапарта».	2
	8. <u>Соціал-демократична політична думка.</u> Соціалізм еволюційний, нерадикальний, реформаторський- соціал-демократизм. Е. Бернштейн: «Кінцева мета- ніщо, рух- все!» Теорія соціального прогресу К. Каутського. Діячі європейської соціал-демократії. Ідеологія сучасної соціал-демократії та «шведська модель» соціалізму.	2
	9. <u>Розвиток російської політичної думки XVIII-XIX ст.</u> Політична думка часів абсолютизму. Політичні погляди О. Радищева- «Подорож з Петербургу до Москви», ода «Вольність- засудження самодержавства, кріпацтва, беззаконності та безправ'я- російських реалій. Політична творчість російських демократів: О. Герцен- «Листи з Франції та Італії»; «Листи до мандрівника»; Чернишевський М.Г. – «Барським селянам від їх добродіїв уклін», листи, нариси; М. Добролюбов та його «Проект соціально-політичної програми».	4
	10. <u>Основні напрямки політичної думки на Заході у XX столітті.</u> М. Вебер та його соціально-політичні концепції «Протестантська етика та дух капіталізму». Доктрина технократії та конвергенції- З. Бжезинський. Політична філософія екзистенціалізму й лівого радикалізму: К. Ясперс; А. Камю, Жан-Поль Сартр(художні твори); Е. Фромм « Мати або бути».	4
	11. <u>Зародження й розвиток політичної думки в Україні.</u> Проблеми державності та демократії в суспільно-політичній думці України другої половини XIX століття. М. Драгоманов, І. Франко, Леся Українка(твори). Політична та історична концепції М. Грушевського- «На порозі нової України». Політичні ідеї в Україні у XX ст.: В. Винниченко «Заповіт борцям за незалежність», Д. Донцов «Історія розвитку української державної ідеї».	4
	12. <u>Політичні доктрини та політична ідеологія сучасності.</u> Особливості неоконсерватизму та неолібералізму- причини появи: США, Великобританія, Німеччина. Неоліберальні реформи. Тоталітарні доктрини та їх живучість - причини. Ідейна основа фемінізму, екологізму, антиглобалізму, як сучасних соціальних рухів. Коротка історія, сучасна специфіка.	2

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Методи контролю, які застосовуються при перевірці знань: письмова робота, усне опитування, практична перевірка, а також методи самоконтролю та самооцінки.

10. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Змістовий модуль 1. Етапи розвитку політичної думки

1	Систематичне відвідування лекцій (по 1 балу)	15
2	Конспект лекції та самостійної роботи (конспект першоджерел)	15

3	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	25
4	Підготовка, виконання та захист реферату	15
5	Виконання поточної контрольної роботи	30
		100

Бали за відвідування лекцій:

15-відвідування лекцій без пропусків.

Бали за конспект:

15-12 - конспект охайний та містить весь лекційний матеріал;

11-7 - конспект неповний, в ньому відсутні декілька лекцій або питань для самостійної роботи;

6-1 - конспект неохайний, неповний, відсутня більша кількість лекцій та завдань самостійної роботи.

Розділи програми, які не викладаються на лекціях, опрацьовуються самостійно та захищаються студентом в усній формі:

25-19 - студент добре опрацював весь матеріал з глибоким його усвідомленням, добре орієнтується у даному курсі;

18-12 - конспект майже повний, але студент не володіє інформацією в повному обсязі;

11-6 - в конспекті відсутні деякі теми і відповідно студент знає не весь матеріал;

5-1 - відсутня більша частина матеріалу, студент поставився формально.

Підготовка, виконання та захист реферату оцінюється у **15** балів:

15-12 - чітко сформульована мета реферату, розділи плану логічно пов'язані між собою, тема розкрита у повному обсязі. Студент показує самостійність у формулюванні висновків, узагальнень. Правильно оформлені посилання та список використаних джерел

11-7 - реферат містить помилки у оформленні; студент в цілому орієнтується у темі, але в окремих питаннях допускає помилки;

6-1 - у оформленні реферату допущені грубі помилки; студент частково володіє матеріалом.

Виконання контрольної роботи поточного контролю оцінюється у 30 балів. Робота містить два питання, кожне з яких оцінюється від 30 до 1 балів. Бал за роботу вираховується як середній бал за два питання.

30-25 - студент володіє матеріалом, дає визначення, типології, посилається на приклади сучасних наук і педагогіки вищої школи, соціальних подій та процесів;

24-20 - студент в основному орієнтується в матеріалі, але допускає неточності, незначні помилки, обізнаний в педагогіці вищої школи;

19-15 - студент лише частково розкриває питання, слабо в них орієнтується, погано ознайомлений із теоретичними питаннями та з процесами, що їх репрезентують;

14-1 - студент невірно відповідає на питання, або недостатньо в необхідному обсязі, не цікавиться педагогікою вищої школи, сучасним науковим та суспільним життям.

Підсумкова оцінка з дисципліни «Історія політичної думки» визначається як сума показників змістового модуля 1

Порядок зарахування пропущених занять: усне відпрацювання пропущеної теми на консультації з наданням конспекту лекції.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Андрусак Т. Г. Історія політичних та правових вчень: Навч. посібник. – Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2001. – 218 с.
2. Аристотель. Політика. Сочинення: В 4-х т. Т.4/ Пер. с древнегреч./Общ. ред. А. И. Доватура. – М.: Мысль, 1983.- С.375-644.
3. Бебик В. М. Політологія для політика і громадянина: Монографія. – К: МАУП, 2003.
4. Безродний Є. Ф., Уткін О. І. Історія політичних вчень: Навчальний посібник – К.: В.Д. «Професіонал», 2006. – 432 с.
5. Веймер Д. Л., Вайнінг Е. Р. Аналіз політики: концепції практика. – К.: «Основи», 2000. – 654 с.
6. Джон Локк. Два трактата о правлении. Сочинения: В 3-х т./Пер. с англ. И лат. Т.3/ Ред. и сост., автор примеч. А. Л. Субботин. – М.: Мысль, 1988. – С.135-406.
7. Енциклопедія політичної думки. – К.: Дух і Літера, 2000. – 472 с.
8. Історія вчень про право і державу: Хрестоматія для вузів, під. ред. Г. Демиденко. Х.: Легас, 2002. -922 с.
9. Історія розвитку політичної думки: курс лекцій/ В. В. Мадіссон та ін. – К.: «Либідь», 1996. – 176 с.
10. История политических и правовых учений. Учебник для вузов. Изд. 2-е, стереотип. Под общ. ред. В. С. Нерсисянца. – М.: Издательская группа ИНФРА-М – Норма, 1997. – 736 с.
11. Колбеч Г. К. Політика: основні концепції в суспільних науках. – К.: КМ Академія, 2004. – 127 с.
12. Конституція України: чинне законодавство на 01 листопада 2018 р.: Офіц. текст. – К.: Алерта, 2018. – 80 с.
13. Платон. Сочинения в трех томах. Под общ. ред. А. Ф. Лосева и В. Ф. Асмуса. Пер. с древнегреч. Т.3 ч.2.- М.: «Мысль», 1972.– 678 с.
14. Політологічний енциклопедичний словник/ За ред. Ю. С. Шемшучика, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. – К.: Генеза, 2004. – 736с.
15. Політологія. Кінець ХІХ- перша половина ХХ ст.: Хрестоматія/ За ред. О. І. Семківа. – Львів: Світ, 1996. – 800 с.
16. Політологія Ч. 4. Хрестоматія: Навч. посібник/ В.Ю. Пушкін, М.В. Зенкін, Л.М. Колосова, В.В. Литвиненко, В.І. Чорнгобаєв/ За ред. В.Ю. Пушкіна. – 2-е видання перероб. та доповн. – Дніпропетровськ: Національна гірнична академія України, 2002. – 250 с.
17. Себайн Дж., Торсон Т. Історія політичної думки. – К.: Основи, 1997.- 838 с.

Допоміжна

1. Класики політичної думки від Платона до Макса Вебера. – К.: Тандем, 2002. – 584 с.
2. Політологічний словник: навч. посіб. Для студ. ВНЗ/ За ред. М. Ф. Головатого, О. В. Антонюка. – К.: МАУП, 2005. – 792 с.
3. Скиба В. Й. Вступ до політології. Екскурс в історію правничо-політичної думки / В. Й. Скиба, В. П. Горбатенко, В. В. Туренко. – К.: Основа, 1998. – 718 с.
4. Шульженко Ф. П., Андрусак Т. Г. Історія політичних та правових вчень. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 304 с.
5. Шульженко Ф. П., Наум М. Ю. Історія вчень про державу і право: Курс лекцій/ За заг. ред. акад. АПрН України, д-ра юрид.наук, проф. В. В. Копейчикова. - К.: Юрінком Інтер, 1997. – 192 с.

12. INTERNET-РЕСУРСИ

1. <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-10.html>
2. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Index_Polit.php
3. <http://100pudov.com.ua/subject/64/>
4. <http://www.academyrh.info/>
5. http://ihtik.lib.ru/2012.03_ihtik_politolog/
6. http://www.rubricon.com/fes_1.asp
7. http://ualib.com.ua/b_65.html
8. <http://www.alleng.ru/edu/polit2.htm>

Розробник _____

(підпис)

(В. В. Білополий)

Гарант освітньої програми _____

(підпис)

(Г. В. Ползікова)

Силабус затверджено на засіданні кафедри

_____ філософії _____

Протокол від « 24 » _____ вересня _____ 2019__ року № 3__